

МИНЕМ ПЕДАГОГИК ОСТАЛЫГЫМ

Хыялың белән йокларга ят, максат белән тор.

Мөхәммәт Гали

Дүрт шәм тын гына янып эриләр икән... Тын булганлыктан, аларның үзара сөйләшүләре ишетелгән.

Беренчесе әйткән:

- Мин – Тынычлык. Кызганычка карши, кешеләр тынычлыкның кадерен белмиләр...
Шәмнең уты сүнгән.

Икенчесе әйткән:

- Мин – Ышаныч. Кешеләрнең минем турыда ишетәсепләре дә килми.
Жиңелчә генә жил искән. Ут сүнгән.

Моңсу гына өченче шәм әйткән:

- Мин – Мәхәббәт. Минем алга таба янарга көчем юк.
Бу шәм дә сүнгән.

Кинәт... бүлмәгә бер бала йөгереп кергән. Сүнгән өч шәмне күргәч, малай:

- Нишлисез сез? Сез янарга тиешсез! Мин караңыдан куркам, - дип, кычкырып елап жибәргән.

Шулчак дүртенче шәм әйткән:

- Курыкма һәм елама! Мин янган вакытта һәрвакыт сүнгән теге өч шәмне кабызып булачак!
Мин – Өмет.

"Кем соң ул дүртенче шәм?" - диярсез. Һичшикsez, дүртенче шәм ул – уқытучы!

Тынычлык, ышаныч, мәхәббәт, өмет итеп, йөзләрчә сораулы самими карашлар төбәлгән Зат!

Уйларым йомгагы мине үткәнгә чакыра...

Заманнан артта калмаска тырышып (хәер, моңа замана уқытучысының хакы да юк), укучыларның уңышларына сөенеп, көн артыннан көн утә. Балаларга татар телен һәм әдәбиятын уқыта башлавыма да 19 ел булган.. Хезмәтебез бик авыр булса да, зарланмыймин. "Без булмаган җирдә генә рәхәт", - дим дә, яраткан эшем булына сөенеп, мәктәбемә атлыйм! Анда mine ачык йөзле хезмәттәшләрем, кадерле укучыларым, һәрвакыт ярдәмгә әзер директор урынбасарлары, һичшикsez чишләчәк мәсьәләләр (алар әзләнүчән уқытучыда һәрдайм булырга тиеш дип уйлыйм мин) көтеп тора. Күңелемә ошый торган эшем, эшемнен житдилеген анлаучы гайләм, якыннарым булы белән бик бәхетле мин!

"Адәм баласы дөньяга килгәнче үк язмышы күкләрдә язылып куелыр", - диләр. Язмышыма рәхмәтле мин. 11 нче сыйныфка житкәнче табиб булырга хыялланып, кинәт фикеремне үзгәртеп, КДПУ га керүемә дә сөенәм. Кайберәүләрнен: "Медальгә мәктәп тәмамлап, шуши тырышлыгын, үжәтлеген белән киләчәге булмаган татар филологиясенә керүен башка сыймый", - дијоләренә дә исем китми. Ни өчен дисезме? Чөнки ул - мин сайлаган язмыш, ул нәкъ менә минем юлым! Тел, милләт язмышы мәктәпләрдә хәл ителгән чорда, мин, гап-гади татар баласы, милләт үсешенә өлеш кертә алым белән бәхетле! Шуши заманда район, республика олимпиадаларында жинеп, үзләре дә татар теле һәм әдәбияты уқытучылары булып киткән укучыларым булы белән дә бәхетле мин! 19 еллык хезмәт юлымда болар минем иң бәхетле мизгелләремдер, мөгаен. Укучыларымның татар теленең киләчәген яктырткан мәкаләләре белән Бөтенрәсәй, республикакүләм, төбәкара конференцияләрдә катнашулары - аларның телгә, миңа карата булган хөрмәтләредер дип уйлыйм. Алларына проблемалар куеп, фән буенча проектлар төзеп, әзләнү-тикшеренү эшләре алыш барган укучыларымның К.Насыйри, Г. Ибраһимов, Ә. Каримуллин, Р. Утәмешев исемендәге конференцияләрдә; М. Ломоносов, Раштуа укуларында катнашып, урыннар алулары; югары уку йортлары мөгаллимнәре каршына басып, алар биргән сорауларга саф татар телендә әзлекле итеп җавап бирүләре – эшемнен нәтижәсе.

Әгәр мин үземнән яхшырак, күбрәк белгән укучыларны әзерли алам икән, димәк, киләчәк өметле булачак. Ә бүген аларны тормыш жүлләренә бирешмәслек нык, кабатланмас шәхес итеп тәрбиялисе бар. Моның өчен көчле рух, бетмәс – тәкәнмәс сабырлық юлдаш була күрсен!

Һәр уқытучының үз уқыту алымы, стиле була. Мин гомер юлында ин якты әз калдырган уқытучыларымның күңелемә ошаган эш алымнарын кулланырга тырышам. Минем уңышларымда аларның өлешләре дә бик зур. Кызыл дипломны кулымга тапшырганда, Марат ага: “Без биргән белем хәzmәтенең нигезе булсын. Калганы үз кулында. Узен қебек туры сүзле, тырыш балалар тәрбияләргә язсын”, - диде. Бу сүзләр тормышымның маягы булдылар.

Әйе, самими күзләре белән мәлдерәп торган бала күңеленә ачкыч ярату жиңел түгел. Фәненне аңлату юллары да берничә булырга мөмкин. Аларның һәркайсын кулланып карау, һичшикsez, кирәк. Үстерелешле уқытуга ирешү, планлаштырылган нәтижәләрне булдыру өчен, яна формаларны үткәннең бербәтен педагогик системасы белән кулланып карарга кирәк. Традициягә нигезләнмәгән новаторлык югалтуларга дучар була дип уйлыйм мин.

“Уқытучы уқырга өйрәтмәсә, бала укымый”, - ди иде осталыбыз Роза Эминовна. Уқыту процессында мин “Шәхескә юнәлтелгән уқыту технологиясе”н кулланам. Укучы шәхесенә ҳәрмәт белән карау, аның гайлә традицияләрен белү, иреген чикләмәү, укучының иҗади әзләнүчән эш стилен булдыру - төп бурычым. Шулчакта гына бала ачылып китә, үзара хәzmәттәшлек башлана дип уйлыйм.

Әдәбият дәресләрен яратам мин! Анда олы тормыш чагыла, житди мәсьәләләр күтәрелә. Проблемалы сораулар кую, балаларыңың күзләреннән очкыннар чәчеп бәхәсләшүләре, үз фикерләрен дәлилләүләре – минем өчен үзенә бер илһам чишмәсе. Т. Миннуллинның “Үзбез сайлаган язмыш” драмасын өйрәнгәндә, хәзерге көндә уқытучының жәмғияттә тоткан урыны турында сөйләшкән вакытта, укучымның: “Уқытучыны “мескен” дип атаган кеше үз-үзенә каршы чыга, үз уқытучысына хыянәт итә! Уқытучы бәтен кешелекнә мәгърифәт дөньясына алып керүче кеше ул! Алар беркайда да югалып калмылар. Алар үзләре артист, депутат, төзүче, жырчы, сәясәтче, психолог”, - дигән сүзләре, ачык дәресләргә әзерләнеп, бетмәс - тәкәнмәс тикшерүләргә кәгазь әзерләп, планнар язып, дәфтәрләр тикшереп үткән йокысыз төннәрне дә, тормышның вак-төяк мәшәкатыләрен дә оныттырдылар! Я, кайсығыз моны бәхет түгел ди?!

Яшәу мәгънәсе – жирдә калдырган эзен, қылган гамәлләрен үл. Минем укучыларым да таулар күчерердәй сәламәт, көчле вакытларын, зиһен - сәләтләре ин зур мөмкинлекләргә ия булган елларын үз максатларына ирешү юлында фидакарь хәzmәт белән уздырсалар иде. Алар күңеленә кешелеклелек, олы җанлылык, шәфкателек орлыклары сала алган булсам иде. Минем саф йөрәгем һәм изге теләкләрем, янып-көеп йөрүләрем, дәртле омтылышларым балалар күңелен жылтып торса иде...

Каләмем артыннан калырга тырышмыйча ашыга - ашыга язам... Минемчә, уқытучы дигән бෑек исемне һәрбер кеше йөртә алмый. Аның өчен табигать биргән илаһи коч, сабырлык, зирәклек, акыл тирәнлеге, өмет, ышаныч һәм ныклы иман кирәк. Мәктәптә вакытын бушка уздырыр өчен генә килгән кеше уқытучы булып эшли алмый, чөнки уқытучы заман белән атлап барырга тиеш. Хәзерге көндә уқытучыга исә атлап кына түгел, ә йөгереп барырга туры килә...

Кулымда каләм... Башымда иксез - чиксез уйлар... Уткәннәргә борылып карыйм да туктап калам. Хатирәләрне барлап, эле моңаям, эле сөенәм. Дөньяда кешеләрне чын күңелдән ярату һәм өйрәтү – ул гомернең соңғы көннәренә кадәр мәхәббәттән дөрләп янган жәрәхәтле йөрәк белән яшәү икән.. Мин гомеремне бушка уздырмавым өчен сөенеп түя алмыйм: ярый эле шуши һөнәрне сайлаганмын. Узен яраткан эштә узган гомер – бәхет икән бит үл!

...Гап - гади тоелган әлеге язма күңелдә шулкадәр өөрмәләр күптарыр дип кем уйлаган?!